

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงเกือบสี่ทศวรรษนับตั้งแต่รัฐได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) เป็นต้นมา ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศจำนวนมากถูกนำมาใช้เป็นปัจจัยในการพัฒนา โดยที่การใช้ทรัพยากรดังกล่าวยังขาดการฟื้นฟูที่เป็นระบบ ขาดการประสานการใช้ประโยชน์อย่างเพียงพอ รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีบางอย่างที่ไม่เหมาะสม ในกระบวนการผลิตทั้งทางด้านเกษตร อุตสาหกรรม และอื่น ๆ ผลจากการพัฒนาแม้จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นแต่ก็ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายด้าน ดังที่ เกื้อ วงศ์บุญสิน (2538) ได้กล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรที่สำคัญของประเทศหลายอย่าง เนื่องจากขาดการควบคุมและดูแลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติลดลงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น อันเนื่องจากประชากรในเขตเมืองและการผลิตภาคนอกเกษตรมีความต้องการใช้ที่ดินแหล่งน้ำ และป่าไม้มากขึ้นทุกขณะ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ได้ส่งผลมาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ประชาชนในเขตชนบทส่วนใหญ่ยังคงประสบกับปัญหาความยากจนเรื่อยมา

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเกิดภาวะถดถอยในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเกิดกับประชาชนคนไทยด้วยนั้น ก็ยังทำให้ประชาชนชาวไทยต้องปรับตัวมาใช้ในการด้านการผลิตและด้านการบริโภคแล้ว ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปอีก เพื่อแก้ปัญหาในยามวิกฤต แนวทางแก้ไขปัญหามีหลายวิธี และทฤษฎีที่สำคัญซึ่งก็หนีไม่พ้นทฤษฎีใหม่ของในหลวง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน การทำไร่นาสวนผสม ซึ่งไม่ว่าจะเป็นวิธีการใดก็ล้วนต้องการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นรวมทั้งทำให้ชุมชนช่วยตนเองได้ในยามวิกฤต คือ สามารถผลิตเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการเบื้องต้น เพื่อตัดทอนรายจ่ายของชุมชน ดังนั้นทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงนับว่ามีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ชุมชนยังยืนยันหมายถึง การพัฒนาที่ให้สิ่งแวดล้อมอยู่ได้ ระบบเศรษฐกิจดำเนินไปได้ ด้วยดี ซึ่งส่งผลให้มีการพัฒนาเชิงวัฒนธรรมที่เอื้อกันมาเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาแบบยั่งยืนจะไม่

เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจให้บทบาทวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีลดลงหรือปรับให้เป็นเทคโนโลยีที่
สะอาด และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมสามารถพัฒนาแล้วทำไปได้ตลอด

ลักษณะของชุมชนยั่งยืน

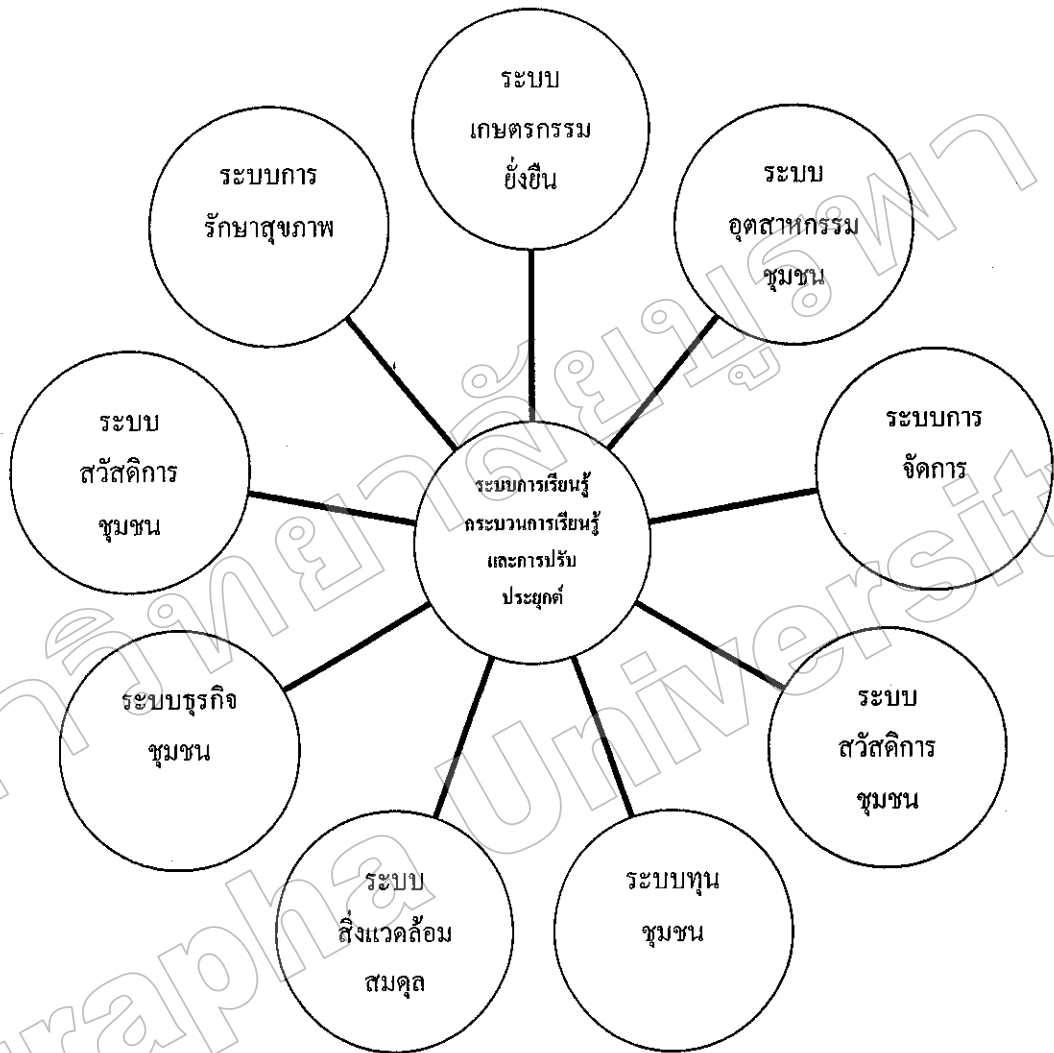
1. เศรษฐกิจดี พึ่งตนเองได้ ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
2. สังคมเข้มแข็ง มีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ
3. สิ่งแวดล้อมดี ใช้เทคโนโลยีที่สะอาด
4. ชุมชนมีสุขภาพดีและมีชีวิตที่ดี

การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นมา
ก่อน เมื่อชุมชนเข้มแข็งแล้วสามารถรักษาความเข้มแข็งนั้นไว้และสามารถเพิ่มความเข้มแข็งนั้นได้
ก็แสดงว่าชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืนกลายเป็นชุมชนยั่งยืนในที่สุด

ระบบและกระบวนการของชุมชนยั่งยืนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต้องเรียนรู้
โดยเฉพาะผู้นำในชุมชนที่ควรจะต้องทราบถึงระบบต่าง ๆ ของชุมชนยั่งยืนซึ่งจากข้อมูลของ
คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์วุฒิสภาได้กล่าวถึงระบบที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างเป็น
กระบวนการ เรียกว่า “แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของชุมชน” หรือ “ชุมชนยั่งยืน”
(Sustainable Community) มี 10 ระบบดังนี้ (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2538)

1. ระบบคุณค่า
2. ระบบการเรียนรู้
3. ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
4. ระบบทุนชุมชน
5. ระบบธุรกิจชุมชน
6. ระบบอุตสาหกรรมชุมชน
7. ระบบสิ่งแวดล้อม
8. ระบบสวัสดิการชุมชน
9. ระบบการรักษาสุขภาพของชุมชน
10. ระบบการจัดการของชุมชน

กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็งสามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

ทรัพยากรชายฝั่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ในช่วงปี 2523-2538 ดังที่โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งและพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ (โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งและพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้, 2541) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้สรุปได้ว่า จากการที่รัฐได้เปิดโอกาสให้เอกชนเข้าครอบครองใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยตรงในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนส่งเสริมให้ชาวบ้านเปลี่ยนวิธีการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพไปเป็นการผลิตเพื่อการค้า ได้ก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายทรัพยากรชายฝั่งอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นป่าชายเลน ปะการัง ภูเขาทะเล ตลอดจนแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ ซึ่งทำให้เกิด

ปัญหาแก่ทรัพยากรชายฝั่งเป็นอย่างมาก สัตว์น้ำลดปริมาณลงจนถึงขั้นวิกฤติ อันส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการประกอบอาชีพประมง

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชนบท ที่กำลังเกิดขึ้นทั่วไปอย่างรวดเร็วในขณะนี้มองไม่เห็นว่าจะมีสิ่งใดเข้ามาหยุดยั้งได้ พื้นที่ส่วนที่เคยเป็นเรือกวสว่นไร่นาหรือเคยเป็นพื้นที่ทางการเกษตรกรรมกำลังถูกความเจริญของเมืองที่ขยายตัวตามเส้นทางคมนาคมทางบกแปรเปลี่ยนสภาพเป็นอาคารหรือตึกแถว และโรงงานอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ทำให้พื้นที่ของสังคมเกษตรเปลี่ยนแปลงเร็วเกินไปกว่าจะมีผู้คนในสังคมคิดถึงความเหมาะสมต่าง ๆ ที่พึงมีพึงได้ของผู้ด้อยโอกาสในชนบท ที่อนาคตสภาพเหล่านี้จะเป็นสิ่งมีค่าต่อบ้านเมืองของเรา ดังนั้นถ้าชุมชนมีความเข้มแข็ง นั้นหมายถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมทั้งหมด และชุมชนที่จะก่อให้เกิดสังคมที่ดีได้นั้น ประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทต้องรู้จักอยู่แบบเกื้อกูลกัน มีความเห็นอกเห็นใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้จักเสียสละให้กับชุมชน และรู้จักกตริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การจัดตั้งสหกรณ์ชุมชน เพื่อการประกอบอาชีพ หรือการจัดตั้งกองทุนสะสมทรัพย์เพื่อการลงทุน และการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริมให้ประชากรของชุมชนรู้จักพัฒนาสินค้าจากวัตถุดิบของชนบทที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง รู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ การอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งเป็นแหล่งทุนทางธรรมชาติ และรู้จักอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง

ชุมชนบ้านท่าตะเภา เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสม็ดซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดตราด ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม สภาพอากาศโดยทั่วไปร้อนชื้นมีฝนตกชุก ประชากรในชุมชนมีทั้งสิ้น 225 ครัวเรือน ประชากร ชาย 231 คน ประชากร หญิง 241 คน และจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้จำนวน 20 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ทำสวน ทำประมง เป็นต้น การทำไร่นาอาศัยน้ำจากคลองส่งน้ำของชลประทาน ซึ่งอาศัยน้ำจากอ่างเก็บน้ำเขาระกำ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสม็ด, 2546)

สภาพปัญหาของหมู่บ้านชุมชนบ้านท่าตะเภามีอยู่หลายด้านเช่นปัญหาด้านเศรษฐกิจ, ด้านสังคม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านแหล่งน้ำ ด้านสาธารณสุข ด้านการเมือง, การบริหาร ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในอดีตปัญหาที่มีความรุนแรงคือเรื่องของความขัดแย้งของประชากรในชุมชน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สาเหตุอันเนื่องมาจากประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งในการทำเกษตรกรรมนั้นเกษตรกรมีการใช้สารเคมี ไม่ว่าจะเป็นยาปราบศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง หรือ สารเร่งผลผลิตต่าง ๆ ในปริมาณที่สูงเกินมาตรฐาน และไม่ถูกต้อง

ตามหลักวิชาการส่งผลก่อให้เกิดปัญหามากมาย อาทิ อันตรายต่อสุขภาพเกษตรกรและสัตว์ ปัญหาการปรับตัวเพื่อสร้างความต้านทานของศัตรูพืช การทำลายแมลงซึ่งเป็นศัตรูของแมลงศัตรูพืช การปนเปื้อนของสารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อม การทำลายความสมดุลทางธรรมชาติในระบบนิเวศวิทยา (บรรณารักษ์, 2541) และพื้นที่ในการทำเกษตรนั้นได้มีการแพร่กระจายลงสู่ท้องทะเลซึ่งรวมไปถึงป่าชายเลนในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าตะเกียบอีกด้วย สัตว์น้ำในบริเวณท้องทะเลและป่าชายเลนดังกล่าวไม่อาจอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ๆ ได้ จึงได้อพยพลงไปอยู่ในพื้นที่ไกลออกไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อกลุ่มประมงพื้นบ้านในหมู่บ้านท่าตะเกียบที่ต้องออกเรือเดินทางไปจับสัตว์น้ำในทะเลน้ำลึกไกลขึ้น จึงจะได้สัตว์น้ำมาขายเพื่อเลี้ยงชีพของตน และในการจับสัตว์น้ำนั้น กลุ่มประมงพาณิชย์จะใช้เครื่องมือที่เรียกว่าอวนรุน ซึ่งอวนชนิดนี้จะทำให้จับได้ทั้งสัตว์น้ำขนาดเล็กและใหญ่ เมื่อจับสัตว์น้ำบ่อย ๆ ครั้งสัตว์น้ำก็จะเหลือปริมาณน้อยลงซึ่งในอนาคตอันใกล้นี้อาจจะไม่เหลือสัตว์น้ำในบริเวณนั้นเลยก็เป็นได้ และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสำคัญคือ พฤติกรรมของชาวบ้านที่เข้าบุกรุกทำลายป่าชายเลนโดยการตัดไม้โกงกางบริเวณป่าชายเลนเพื่อนำไปเผาถ่านขาย โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับป่าชายเลน ซึ่งจริง ๆ แล้วเปรียบเสมือนการทำลายแหล่งกำเนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำ อันเป็นแหล่งทำมาหากินของตนเอง การเข้าไปแก้ปัญหาที่ชาวประมงมีพฤติกรรมในการทำลายทรัพยากรทั้งที่เป็นป่าชายเลนและสัตว์น้ำนั้นต้องหาวิธีมาแก้ไขพฤติกรรมการทำลายทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรอย่างไม่รู้คุณค่า จากสิ่งที่กล่าวมาจะเห็นว่าปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นเกิดจากคน ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้และวิถีคิดที่แตกต่างกัน หากคนเป็นหัวใจในการพัฒนา คนจึงต้องมีการศึกษา และการศึกษจะต้องพัฒนาคนให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร สังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสังคมที่เต็มไปด้วยปัญหามานาประการ บุคคลจำเป็นจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีปัญญา สามารถที่จะวิเคราะห์และเลือกรับข้อมูลข่าวสาร แนวคิดหรือวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์สามารถจัดการชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเองได้ เป็นผู้ที่ยึดคุณงามความดีและมีจิตที่เข้มแข็งเชิงจริยธรรมในการดำเนินชีวิต

การจัดกระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว และหากกระบวนการเรียนรู้หมายถึงลำดับขั้นตอนของกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดหรือประสบการณ์ รวมไปถึงการกระทำที่ก่อให้เกิดผลบางประการที่ส่งผลไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างความรู้ที่จูงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึก และเจตคติอย่างถาวรของบุคคลในด้านการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ นั้นหมายความว่า การที่จะเข้าไปจัดการกับปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นได้ เราต้องมีความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้และ

วิถีคิดของเขา ดังนั้นตัวผู้วิจัยเข้าไปศึกษากระบวนการเรียนรู้และวิถีคิดเพื่อที่จะนำข้อมูลไปใช้ในการจัดการศึกษา การออกแบบสื่อการเรียนรู้หรือกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เมื่อได้ศึกษาถึงกระบวนการคิดและการเรียนรู้รวมทั้งวิถีคิดของชาวประมงมาแล้ว เราก็จะสามารถจัดการกับปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าชายเลน และการจับสัตว์น้ำอย่างผิดกฎหมายโดยอาจมีการจัดตั้งวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชุมชนแก่ชาวประมงพื้นบ้านดังนี้

1. สนับสนุนทางเลือกในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งที่ยั่งยืน
2. พัฒนาการแปรรูปผลผลิตประมงในระดับชุมชนและอาชีพเสริม
3. สนับสนุนกองทุนชุมชน
4. สนับสนุนเครือข่ายองค์กรชาวบ้าน
5. สร้างจิตสำนึกของสาธารณชนในปัญหาชาวประมงพื้นบ้าน
6. ประสานการทำงานระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานราชการ และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวข้อง

7. สนับสนุนเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้าน

การดำเนินโครงการเพื่อการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทราบว่กระบวนการเรียนรู้และวิถีคิดของชาวประมงบ้านท่าตะเภา จังหวัดตราด ในด้านการประกอบอาชีพเป็นอย่างไร และส่งผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนอย่างไร เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ และวิถีคิดของชาวประมงชุมชนบ้านท่าตะเภาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการวางแผนในการจัดการศึกษา การออกแบบสื่อ และการเลือกกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับชาวประมงเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชาวประมงในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในหัวข้อกระบวนการเรียนรู้และวิถีคิดของชาวประมงบ้านท่าตะเภา จังหวัดตราด โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีในการศึกษา และนำหลักการทฤษฎีปฏิบัติสังสรรค์สัญลักษณ์มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และวิถีคิดของชาวประมงบ้านท่าตะเภา จังหวัดตราด ในด้านการประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของชุมชน

ปัญหาการวิจัย

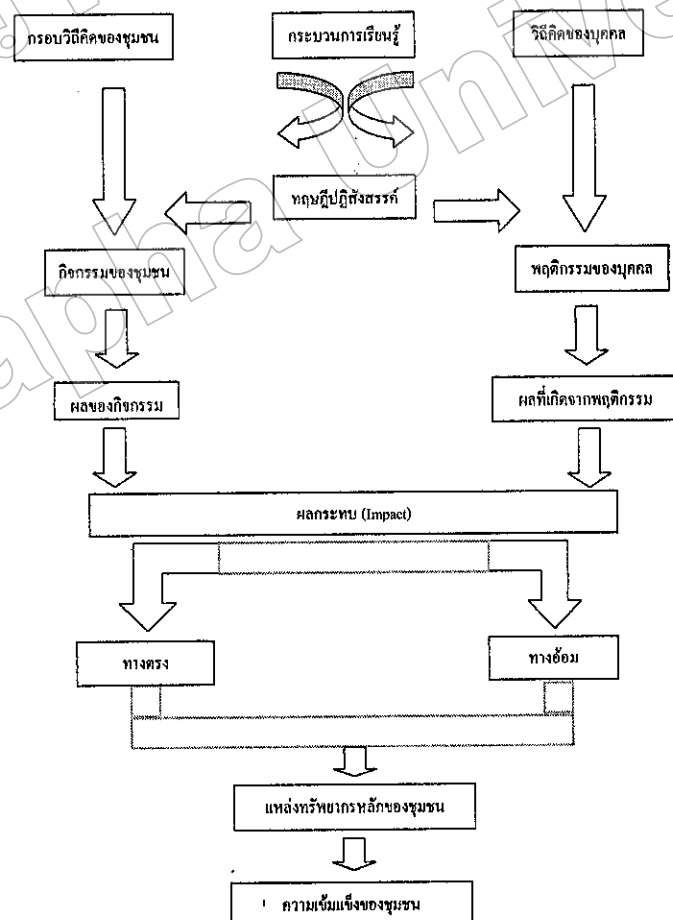
เพื่อต้องการอธิบายว่ากระบวนการเรียนรู้และวิถีคิดของชาวประมงบ้านท่าตะเภา

จังหวัดตราด ในด้านการประกอบอาชีพเป็นอย่างไร และส่งผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนอย่างไร

กรอบความคิดพื้นฐานในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ (Phenomena) ที่เกิดขึ้นจริง ณ หมู่ที่ 2 ต.หนองเสม็ด อ.เมืองตราด จ.ตราด ว่ากระบวนการเรียนรู้และวิถีคิดส่งผลต่อการประกอบอาชีพ

งานวิจัยนี้มุ่งจะเข้าศึกษาตามแนวทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) โดยใช้กรอบของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ศาสตร์สัญลักษณ์ (Interactionism Theory) เป็นกรอบของการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ และวิถีคิดของชุมชน เพื่อสร้างข้อเสนอแนะจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านท่าตะเภาในแบบค่อยเป็นค่อยไป (Transform) อันจะทำให้การดำเนินกิจกรรมการเลี้ยงชีพของชุมชนไม่เกิดความขัดแย้งกันเอง ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างให้ชุมชนบ้านท่าตะเภาเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้ต่อไป

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและพัฒนาความเข้มแข็งในชุมชน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อกระบวนการเรียนรู้และวิถีคิดของชาวประมงที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมและผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมนั้น ๆ และส่งผลต่อความเข้มแข็งในชุมชนเพื่อนำไปสู่การเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านท่าตะเภาในแบบค่อยเป็นค่อยไป (Transform) อันจะทำให้การดำเนินกิจกรรมการเลี้ยงชีพของชุมชนไม่เกิดความขัดแย้งกันเอง ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างให้ชุมชนบ้านท่าตะเภาเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. พื้นที่ในการทำการวิจัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของหมู่ที่ 2 บ้านท่าตะเภา จังหวัดตราด
2. การศึกษานี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีการสำคัญในการศึกษา
3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ต้องการแสวงหาความรู้จากปรากฏการณ์จริงเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และวิถีคิดของเกษตรกรในเรื่องการประกอบอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดหรือประสบการณ์ รวมไปถึงการกระทำที่ก่อให้เกิดผลบางประการที่ส่งผลไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างความรู้ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึก และเจตคติอย่างถาวรของบุคคลในด้านการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

วิถีคิด หมายถึง กรอบแห่งการอ้างอิง การตีค่า การตีความ หรือการให้ความหมายต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นปรากฏการณ์จากการกระทำของบุคคล สิ่งของ ธรรมชาติ ฯลฯ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของเกษตรกร

ชาวประมง หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพประมงในเขตพื้นที่รับผิดชอบของหมู่ที่ 2 บ้านท่าตะเภา ต.หนองเสม็ด อ.เมือง จ.ตราด